

Overvejelser over eksamen

af Ane Qvortrup og Jacob Christensen

Da Corona-epidemien brød ud i Danmark i marts 2020, blev skolen, lærerne, pædagogerne og lederne, eleverne, forældrene og skole-hjem-samarbejdet sat under pres. Med meget kort varsel blev alle elever sendt hjem som følge af skolelukninger, og undervisningen skulle gennemføres som hjemmeundervisning. Hurtigt meldte spørgsmålene sig: hvad betyder dette for elevernes læring, trivsel og sociale relationer, for forældrene der skulle balancere mellem arbejde, hjemmeundervisning og familieliv, og for underviserne der med få dages varsel skulle foretage en digital omstilling og gennemføre undervisning på afstand?

I slutningen af marts udarbejdede vi, en forskergruppe fra Aarhus Universitet og Syddansk Universitet, et spørgeskema, som i første uge af april blev sendt ud til alle elever i 3.-9. klasse og deres forældre i Aarhus, Frederikshavn, Hjørring, Lemvig, Odense og Svendborg kommuner. Svarene giver et unikt datamateriale.

En gruppe af de elever, der har deltaget i undersøgelsen, stod på undersøgelsestidspunktet over for kommende eksamener, som siden er blevet aflyst. Det kan antages, at de dermed er ekstra sårbare overfor situationen med undervisning på afstand og under andre rammer, end de er vant til. I undersøgelsen har vi spurgt alle afgangselever, altså elever på 9. klassetrin (566 respondenter, 10,9% af det samlede antal respondenter), hvad de gør sig af overvejelser ift. de kommende eksamener. I dette notat præsenterer vi resultaterne fra disse spørgsmål, og vi kigger samtidig på, om disse elever er mere udfordrede på deres oplevelse og vurdering af undervisningen, end gennemsnittet af elever i undersøgelsen er.

Vi får i undersøgelsen indblik i afgangselevernes overvejelser vedr. de kommende eksamener gennem tre udsagn, som vi har bedt dem på en 5 pkt.-skala gående fra 'Helt enig' og 'Overvejende enig' over 'Hverken enig eller uenig' til 'Overvejende uenig' og 'Helt uenig' (herudover en mulighed for at svare 'Ved ikke') at anføre deres grad af enighed med:

- "Det bekymrer mig at tænke på den eksamen, jeg skal op til inden sommerferien": 58,2% er helt eller overvejende enige, mens 25,5% er helt eller overvejende uenige
- "Jeg har svært ved at vurdere, om jeg når at lære det, jeg skal": 62,9% er helt eller overvejende enige, mens 14,10% er helt eller overvejende uenige
- "Jeg har ro på, det skal nok gå": 56,2% er helt eller overvejende enige, mens 21,7% er helt eller overvejende uenige

Som de fremgår, er der lige under 60%, der bekymrer sig om deres kommende eksamener. Det skal være klart, at vi ikke kender niveauet af bekymring, hvis de ikke modtog Corona-undervisning, og at tallene dermed ikke siger noget om, hvilken betydning Corona-situationen har haft for deres bekymringsniveau. Men når mere end 60% samtidig angiver, at de i den nye situation har svært ved at vurdere, om de når at lære det, de skal, kan det være relevant at forholde sig til det. Billedet er dog ikke entydigt, men komplekst. Selvom de giver udtryk for at være bekymrede og usikre på situationen ift. om de når at lære det, de skal, er der alligevel en stor del af eleverne, som markerer enig eller overvejende enig til udsagnet: "Jeg har ro på, det skal nok gå".

Det er ikke kun eleverne, der er bekymrede. Det er også forældrene. Når vi sammenholder indikationerne på udsagnet "Vi er bekymrede i forhold til vores barns/børns læring og udvikling" fra forældrene til afgangselever med indikationerne til samme udsagn fra den samlede forældre-respondentgruppe, er det klart, at der er en større andel af forældre til afgangselever, der er bekymrede:

Forældre: "Vi er bekymrede i forhold til vores barns/børns læring og udvikling"

- Helt enig: 21,0% af afgangsførelde mod 15,8% generelt
- Overvejende enig: 25,5% af 9. afgangsførelde mod 18,7% generelt

Det kan altså tyde på, at de forestående eksamener betyder noget for niveauet af bekymring hos både elever og lærere.

Når vi ser på, hvilke forskelle mellem afgangselever og den samlede elevgruppe, der ellers kan identificeres, er der ingen forskel, når der kommer til følgende udsagn:

- "Jeg savner undervisningen på skolen": her er savnet generelt højt (71,7% er helt eller overvejende enige) blandt alle elever

Når det kommer til det, vi i notatet om undervisningskvalitet har beskrevet som individuelle hensyn, ligger afgangseleverne faktisk højere end det generelle niveau, som det ses med indikationerne på følgende to udsagn:

"Hvis der er opgaver, jeg ikke forstår, er det nemt at få hjælp fra en lærer":

- Helt enig: 32,3% af dem fra 9. klasse mod 27% generelt
- Overvejende enig: 29,3% mod 27,1% generelt

"Hvis der er opgaver, jeg ikke forstår, er det nemt at få hjælp fra en kammerat":

- Helt enig: 43,8% af dem fra 9. klasse mod 24,8% generelt
- Overvejende enig: 26,9% mod 22,1% generelt

Samtidig er der ingen forskelle at spore, når det kommer til troen på egne evner, som vi også har skrevet om i et andet notat. Til gengæld ligger afgangseleverne lidt lavere, når det kommer til mestringsoplevelser, som ellers også generelt ligger lidt lavt:

"Jeg klarer mig godt med denne slags undervisning":

- Helt enig: 20,2% af dem fra 9. klasse mod 22,2% generelt
- Overvejende enig: 34,4% af dem fra 9. klasse mod 34,1% generelt

Som vi gjorde det klart i det andet notat, kan det have betydning for, om eleverne bliver ved med at arbejde eller giver op, og det er derfor vigtigt at forholde sig til.

En sidste forskel, der er interessant ift. elevernes bekymring, går på elevernes evne til at koncentrere sig i løbet af dagen:

"Jeg kan fint koncentrere mig om de skoleaktiviteter, jeg skal lave i løbet af dagen

- Helt enig 23,5% af dem fra 9. klasse mod 28,8% generelt
- Overvejende enig: 34,3% af dem fra 9. klasse mod 36,7% generelt

Næsten 60% af afgangseleverne synes at have svært ved at koncentrere sig i løbet af dagen.

I notatet har vi peget på, at afgangseleverne og deres forældre udtrykker bekymring for eksamener og elevernes udvikling og læring. Vi har samtidig peget på, at de oplever at have let adgang til hjælp, men at de er udfordrede på deres mestringsoplevelser og evne til at koncentrere sig. Det skal være klart, at vi ikke har

empirisk grundlag for at sammenligne bekymringer hos afgangselever almindeligt med elever i den nuværende situation, og vi kan således ikke sige noget om, hvorvidt Corona-situationen gør en forskel. Imidlertid kan det under alle omstændigheder være særligt væsentligt at have opmærksomhed på bekymringerne, når undervisningen foregår på afstand, og eleverne ikke indgår i de vanlige daglige fællesskaber med lærere og kammerater. Samtidig kan det være et opmærksomhedspunkt med denne årgang af elever, som efter aflysningen af eksamenerne går videre i uddannelsessystemet uden den læring, det er at gå til eksamen.